

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราชสุ่มรดกโลก

ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์¹ | Chatchai Sukrakan

บทคัดย่อ

“พระมหาธาตุนครศรีธรรมราช” เป็นปูชนียสถานสำคัญอันเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่งของพุทธศาสนิกชน ไม่เพียงแต่ชาวนครศรีธรรมราชหรือชาวภาคใต้เท่านั้น หากแต่ยังเป็นปูชนียสถานสำคัญ และเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่งของชาวพุทธในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับเนื่องต่อกันมาจวบจนปัจจุบันกาล เป็นระยะเวลายาวนานไม่น้อยกว่า 800 ปี จากความสำคัญและความเลื่อมใสศรัทธาดังกล่าว ชาวนครศรีธรรมราช จึงได้รวมพลังกันนำเสนอให้พระมหาธาตุนครศรีธรรมราชขึ้นบัญชีเป็น “มรดกโลก” โดยมีจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมกับกรมศิลปากรเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน โดยใช้เกณฑ์ข้อ 1, 2, 6 ขององค์การยูเนสโกเป็นเกณฑ์ในการนำเสนอ การนำเสนอครั้งนี้เป็นการเสนอในนามประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐภาคีสมาชิกขององค์การยูเนสโก ผลการนำเสนอปรากฏว่าที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ในคราวประชุมครั้งที่ 37 ณ กรุงพนมเปญ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2556 ได้มีมติรับ “วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช” ขึ้นทะเบียนเบื้องต้น (Tentative List) ในการเข้าสู่บัญชีมรดกโลกขั้นต่อไป ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียบเรียงเอกสารฉบับสมบูรณ์ (Nomination Dossier) ในช่วง พ.ศ. 2556-2559 ก่อนจะเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกในกลางปี 2559 ต่อไป

คำสำคัญ : มรดกโลก, คุณค่าอันโดดเด่นเป็นสากล

ABSTRACT

For over 800 years until present, “Phra Mahathat Nakhon Si Thammarat” (Nakhon Si Thammarat Pagoda) has been a valuable sacred place for not only the Buddhists in Nakhon Si Thammarat Province or the southerners of Thailand, but also for those in Southeast Asia. With

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

the faithfulness, the citizen of Nakhon Si Thammarat endeavoured to propose this great pagoda to be listed as a World Heritage site according to the standard 1, 2, and 6 in the World Heritage criteria with the supports of Nakhon Si Thammarat Provincial Organization and Thailand's Fine Art Department. This proposal was done on behalf of the Kingdom of Thailand, a member of UNESCO. At the World Heritage Committee's 37th General Meeting in Phnom Penh, Cambodia, on 22nd June, 2013 A.D. (B.E.2556), Phra Mahathat Nakhon Si Thammarat was endorsed for inclusion on its tentative list for consideration as a World Heritage site. During 2013-2016 A.D. (B.E.2556-2559), nomination dossiers have to be perfectly compiled before the next consideration by the World Heritage Committee in the middle of 2016 A.D.

Keywords : World Heritage, Outstanding Universal Value – OUV

พระบรมธาตุ : มรดกธรรม

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีเชื่อได้ว่า พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช เป็นสถูปเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเถรวาทลังกาวงศ์ สร้างขึ้นราว พ.ศ. 1719 (หรือพุทธศตวรรษที่ 18) เวลานั้นพระพุทธรูปศาสนาฝ่ายเถรวาทในลังกาเจริญมาก ภูมิภาคไทย พม่า และมอญจึงไปศึกษาพระธรรมวินัยที่นั่น เมื่อภิกษุจากนครศรีธรรมราชที่ไปศึกษาได้เดินทางกลับ ก็ชักชวนภิกษุและช่างชาวลังกามาตั้งคณะสงฆ์และสร้างสถูปเจดีย์นครศรีธรรมราชขึ้นที่หาดทรายแก้ว โดยใช้แบบสถูปเจดีย์ “*รูวัลเวริเสยะ*” มาเป็นแนวในการสร้าง เป็นเหตุให้พระพุทธรูปสาขายนี้เติบโตขึ้นในดินแดนคาบสมุทระเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายหลังที่ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาหายานได้คลายความนิยมลง และเป็นสายหนึ่งที่ได้เผยแผ่ขึ้นมาอย่างสุโขทัย ซึ่งเป็นนครรัฐอีกแห่งหนึ่งในดินแดนภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยปัจจุบัน

พระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้เป็นที่นับถือศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในคาบสมุทรภาคใต้ยาวนานร่วม 800 ปี มีอิทธิพลต่อศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม และประเพณี อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภทศาสนาและความเชื่อเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีตำนานและนิทานประจำถิ่นเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ผูกพันกับสถูปองค์นี้โดยตรงอยู่หลายเรื่อง เรื่องละหลายสำนวน และแพร่กระจายทั่วภาคใต้ โดยเฉพาะวรรณกรรมสามเรื่อง คือ “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” “ตำนานพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช” และ “พระนิพพานโสทร” วรรณกรรมทั้งสามสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างศรีลังกากับคาบสมุทรภาคใต้และบริเวณใกล้เคียงมาก

ขณะเดียวกันศิลาจารึกและเอกสารโบราณร่วมสมัยที่พบในดินแดนใกล้เคียงได้สะท้อนอิทธิพลพุทธศาสนาในนครศรีธรรมราชที่มีต่อดินแดนเหล่านั้น ดังศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่กล่าวว่า “เบื้องตะวันตกเมืองสุโขทัย มีอรัญญิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแก่มหาเถร สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตรย หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่ศรีธรรมราชมา”

ความโดดเด่นของพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็น 1 ใน 8 ของจอมเจดีย์ในสยามประเทศ คือ การเป็นศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนา (เถรวาท) ในคาบสมุทรไทย เป็นแบบแผนทางสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในคาบสมุทรตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา และเชื่อมโยงไปสู่สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในศรีสัชนาลัย สุโขทัย กำแพงเพชร และเชียงใหม่ในเวลาต่อมา

เหนืออื่นใด พระบรมธาตุนครศรีธรรมราชยังเป็นองค์ประกอบหลักในการสถาปนา “อาณาจักรนครศรีธรรมราช” เมื่อต้นพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 มีเมือง 12 นักษัตริย์อัยรัตดำรงอยู่ตลอดคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยดุลยภาพและสัมพันธ์ทางพุทธศาสนาและจริยธรรม โดยมีพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้เป็นตัวแทนในอาณาจักรนครศรีธรรมราช มีพุทธานุกาภาพเป็นระบบความศรัทธา มีธรรมานุกาภาพเป็นระบบการปกครอง มีสังฆานุกาภาพเป็นระบบภูมิปัญญา และมีประชาชนุกาภาพเป็นระบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สันติสุข จนกล่าวได้ว่าพระบรมธาตุเจดีย์

นครศรีธรรมราชคือมรดกธรรมที่สั่งสมอยู่บนดินแดนคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กว่า 800 ปีแล้ว

จุดประกายมรดกโลกขึ้นที่วัดพระมหาธาตุฯ

ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช อันเป็นมรดกธรรมที่มีชีวิต ในวันที่ 2 เมษายน 2552 (อันเป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย) นายภาณุ อุทัยรัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช (สมัยนั้น) ได้หารือกับ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และผู้สนใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อันได้แก่ อาจารย์สมพุทธ ชูระเจน ผศ.ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ รศ.วิมล คำศรี ผศ.ประหยัด เกษม นายสวัสดิ์ กฤตรัชตนันต์ นายองอาจ สนทะมิโน และนายจารุมัย นพรัตน์ ที่จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ประชุมวันนั้นเห็นชอบที่จะ นำเสนอ “พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” เข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลไทย ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งใน 6 ข้อที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) กำหนดไว้

นายภาณุ อุทัยรัตน์ ได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี (นายออร์ปศักดิ์ สภาวสุ) จึงได้ความ กระจ่างแจ้งในรายละเอียดและขั้นตอนการนำเสนอขอขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก ตั้งแต่ขั้นตอนในประเทศจนถึงขั้นตอนที่จะนำเสนอต่อศูนย์มรดกโลกแห่งยูเนสโก จากนั้นจึงตั้งคณะทำงานระดับจังหวัดขึ้น เพื่อเตรียมการศึกษารายละเอียดของวัด พระมหาธาตุวรมหาวิหาร ว่าสอดคล้องกับเกณฑ์การนำเสนอขึ้นบัญชีมรดกโลก ทางวัฒนธรรมข้อใดบ้าง โดยเฉพาะคือการนำเสนอ “คุณค่าอันโดดเด่นเป็นสากล” (Outstanding Universal Value – OUV) จะต้องชัดเจนและโดดเด่นเมื่อเทียบกับแหล่งมรดกในประเทศข้างเคียง

คุณค่าอันโดดเด่นระดับสากล

จากการศึกษาและสัมมนาหลายครั้งได้พบว่า พระบรมธาตุเจดีย์เป็น พระมหาธาตุสถูปสำคัญซึ่งมีประวัติที่ผูกพันกับถิ่นกำเนิดของพระพุทธศาสนา (คือ ชมพูทวีป) ตามตำนานกล่าวไว้ว่าท้าวโคสีหราช เจ้าเมืองทนบุรี ได้ให้พระราชธิดา

และพระราชโอรส (พระเหมษาลาและพระทนต์กุมาร) อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปยังศรีลังกา เพื่อหลบหนีกองทัพของแคว้นข้างเคียงที่ยกมาขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ เรื่องที่อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุถูกพายุพัดไปยังหาดทรายแก้ว (ตัวเมืองนครศรีธรรมราชปัจจุบัน) จึงฝังพระสารีริกธาตุไว้ ณ หาดทรายนั้น ต่อมาพระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงทราบว่าเป็นพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานอยู่ที่บริเวณนี้ จึงทรงสร้างสถูปเจดีย์ครอบพระบรมสารีริกธาตุ และสถาปนาชุมชนตามพรลิงค์ขึ้นเป็น “อาณาจักรนครศรีธรรมราช” จนเป็นศูนย์กลางทางการปกครองและพุทธศาสนาแห่งคาบสมุทรมลายูตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีจุดเด่นที่การเป็น “สถูปเถรวาทลังกาวงศ์” ที่ใหญ่ที่สุดในคาบสมุทรมลายูตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแหล่งเผยแผ่พุทธศาสนาสายนี้ไปยังภูมิภาคอื่นในประเทศไทยในเวลาต่อมา

หลักฐานจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 (หรือจารึกพ่อขุนรามคำแหง) กล่าวว่าพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ ได้รับขนบธรรมเนียมหรือแบบแผนมาจากลังกา ตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกและพระเจ้าจันทรภาณุ และขยายความศรัทธาไปยังอาณาจักรสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ เหนืออื่นใด พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางประเพณีที่มีความโดดเด่นซึ่งได้รับการสืบทอดมายาวนานแห่งหนึ่งของโลก นั่นคือ “ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ” ที่ได้ต้นแบบจากศรีลังกา และปรับแต่งโดยยึดแก่นแท้และแบบแผนดั้งเดิมไว้มากที่สุด

เมื่อนายภาณุ อุทัยรัตน์ ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ศอ.บต. ในปี 2553 ผู้ว่าราชการจังหวัดคนถัดมา (นายธีระ มินทราศักดิ์) ก็ได้ขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างแข็งขัน จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเรื่องนี้หลายคณะ โดยเฉพาะมีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงในระดับประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ มาร่วมเป็นกรรมการ โดยมีผู้อำนวยการสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร (นายธราพงศ์ ศรีสุชาติ) เป็นเลขานุการ คณะกรรมการได้ประชุมและสอบถามความเห็นของประชาชนในพื้นที่หลายครั้ง แล้วนำผลไปสรุปทั้งในพื้นที่กรุงเทพฯ (กรมศิลปากร) และที่จังหวัดนครศรีธรรมราช (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และวัดพระมหาธาตุฯ) ในที่สุดจึงได้เสนอรายละเอียดในเอกสารสำหรับขึ้นบัญชี

เบื้องต้น (Tentative List) เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นคณะกรรมการ
ของประเทศไทยรวม 3 ข้อคือ

หลักเกณฑ์ (i) ความเป็นตัวแทนผลงานที่เป็นเลิศจากอัจฉริยะของมนุษย์

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นผลงานการแสดงถึงการออกแบบอาคาร
และการออกแบบแผนผังของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา ส่วนยอดของพระบรม
ธาตุเจดีย์ประดับด้วยทองคำ อัญมณี ลูกปัดแก้ว และพระพุทธรูปอันวิจิตรงดงาม
แสดงถึงการบูชาพระพุทธรูปเจ้าอย่างสูงสุด สถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ มีต้นแบบมาจาก
สถาปัตยกรรมศิลปะลังกา และปลียอดทรงดอกบัวตูมที่ประดับด้วยลูกปัดแก้ว ได้รับอิทธิพล
มาจากศิลปะสุโขทัย จึงเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมชิ้นเลิศจากอัจฉริยภาพ
ของศิลปินผู้สร้างสรรค์งาน

สถาปัตยกรรมที่สำคัญที่สุดภายในวัด คือพระเจดีย์ทรงกลมขนาดใหญ่
เรียกว่า “พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” สันนิษฐานว่าเมื่อแรกสร้างอาจมี
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบศิลปะศรีวิชัย ครั้นสมัยพุทธศตวรรษที่ 13-15 และ
มาปรับปรุงรูปทรงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 ปลียอดของพระบรมธาตุประดับด้วย
อัญมณีและดอกไม้ทองคำที่พุทธศาสนิกชนนำขึ้นประดับเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

หลักเกณฑ์ (ii) เป็นการแสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลา หรือในวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของโลก ในการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม หรือทางเทคโนโลยี ศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณ การออกแบบผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์

พระบรมธาตุเจดีย์แสดงถึงการสืบทอดคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา
พัฒนาการของสถาปัตยกรรม การก่อสร้าง และแผนผัง ที่มีลักษณะผสมผสาน
ระหว่างศิลปะของคาบสมุทรไทยตอนบนกับศิลปะลังกา ซึ่งเห็นได้จากรูปแบบ
ทางสถาปัตยกรรม การออกแบบแผนผัง และเทคนิคการก่อสร้างองค์พระเจดีย์
และพระระเบียง นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่รับขนบนิยมพุทธศาสนาลัทธิเถรวาท
จากศรีลังกา เพื่อเผยแพร่ไปยังอาณาจักรสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ

หลักเกณฑ์ (vi) มีความสัมพันธ์โดยตรงหรือเห็นได้ชัดเจนกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ยังคงอยู่ หรือความคิด หรือความเชื่อ งานศิลปกรรม และวรรณกรรม ที่มีความสำคัญโดดเด่นเป็นสากล

ประเพณีประจำปีที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์ คือ “ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ” มีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนิกชนในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก ในฐานะสัญลักษณ์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพุทธสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของโลก มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากเดินทางเข้ามาร่วมพิธีกรรมปีละหลายครั้ง แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาสูงสุดที่มีต่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมคำสั่งสอนที่อยู่เหนือกาลเวลา

ความครบถ้วนสมบูรณ์

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และพระบรมธาตุเจดีย์ ยังคงรักษาไว้ซึ่งองค์ประกอบและลักษณะดั้งเดิมของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม การประดับตกแต่ง ผนัง วัสดุ และอาคารประกอบโดยรอบ ที่ยังคงรักษาประเพณีการแบ่งพื้นที่ภายในวัดออกเป็น 2 ส่วน คือ เขตสังฆาวาสเพื่อเป็นเขตที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ และเขตพุทธาวาสเพื่อเป็นเขตสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้วัดพระมหาธาตุฯ ยังคงดำรงความเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังจะเห็นได้จากในแต่ละปีมีพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทย ชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวพุทธในประเทศมาเลเซีย ต่างเข้ามาประกอบศาสนกิจตลอดทั้งปี ซึ่งวัดพระมหาธาตุฯ ยังคงรักษาคุณค่าความสำคัญ และเป็นตัวแทนคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้น

ความเป็นของแท้ดั้งเดิม

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้ศรัทธาสูงมาก ตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบัน จึงได้รับการดูแลรักษาให้คงอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง และงดงามตามแบบดั้งเดิมอยู่เสมอ และได้รับการปกป้องคุ้มครองตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2502 แก้ไขปรับปรุงพุทธศักราช 2535

นอกจากนี้ยังมีเทศบัญญัติและกฎหมายท้องถิ่น ที่ปกป้องคุ้มครองสภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยรอบ และได้รับการอนุรักษ์และปกป้องดูแลโดยหน่วยงานของกรมศิลปากรในพื้นที่ จึงทำให้วัดพระมหาธาตุฯ ยังคงรักษาความเป็นของแท้ดั้งเดิมของแผนผัง การออกแบบ วัสดุ และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ควบคู่กับการใช้ประโยชน์ในลักษณะของศาสนสถานที่ยังคงใช้ในการประกอบศาสนพิธีและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดนี้จึงเป็น “มรดกที่มีชีวิต” ของภูมิภาคนี้โดยแท้

การนำเสนอต่อศูนย์มรดกโลก

ในช่วงกลางปี 2552 เมื่อเอกสารผลการศึกษาและเรียบเรียงผ่านกระบวนการตรวจสอบของนักวิชาการ ทั้งในส่วนกรมศิลปากรและส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว กรมศิลปากรจึงดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารฉบับนี้เป็นภาษาอังกฤษในชื่อ “*Tentative List of the Wat Phra MahaThat Woramahawihan Nakhon Si Thammarat Province for Inscription on the World Heritage List*”

จากนั้นสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร จึงได้นำเสนอคณะกรรมการระดับชาติ 2 คณะ ในช่วง พ.ศ. 2553-2554 คือ

1) คณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรม (มีรมว.วัฒนธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ)

2) คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (มีรองนายกรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ)

เมื่อคณะกรรมการทั้งสองชุดให้ความเห็นชอบแล้ว ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการแห่งชาติฯ จึงนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมวันที่ 14 กรกฎาคม 2555 ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เสนอชื่อ “*วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช*” ไปยังศูนย์มรดกโลก แห่งยูเนสโก ประเทศฝรั่งเศสให้ทันการประชุมใหญ่ของคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 37 (ซึ่งจะประชุมใน พ.ศ. 2556)

ล่วงถึงเดือนมิถุนายน 2556 มีการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 37 ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ประชุมมีมติเอกฉันท์พิจารณารับรองวาระการเสนอชื่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าสู่บัญชีเบื้องต้นตามที่ประเทศไทยนำเสนอ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาประกาศขึ้นทะเบียนมรดกโลกในขั้นตอนต่อไป ด้วยเหตุผลว่าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ที่องค์การยูเนสโกกำหนด คือเป็นตัวแทนผลงานที่เป็นเลิศ พระบรมธาตุเจดีย์เป็นประธานของวัดมีสถาปัตยกรรมและการประดับอาคารอุดมไปด้วยการสื่อความหมายปรัชญาทางพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ แนวคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมของพระบรมธาตุเจดีย์แสดงถึงผลงานชั้นเลิศที่สร้างสรรค์ขึ้นจากอัจฉริยภาพของมนุษย์ที่ปรากฏทางฝีมือช่าง ตรงกับหลักเกณฑ์การแสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลาหรือในวัฒนธรรม และยังรักษาความครบถ้วนสมบูรณ์ของโครงสร้างดั้งเดิมไว้

นายธราพงศ์ ศรีสุชาติ ผู้อำนวยการสำนักโบราณคดี ได้กล่าวว่า หลังจากนี้ กรมศิลปากร และจังหวัดนครศรีธรรมราช จะเร่งจัดทำเอกสารการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกให้ทันต่อการเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลกในปี 2558 โดยรวบรวมข้อมูลและสร้างแผนบริหารจัดการวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารด้านต่างๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด

นายธราพงศ์ ศรีสุชาติ ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า ขณะนี้ศูนย์มรดกโลกของยูเนสโกได้นำชื่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าสู่บัญชีรายชื่อเบื้องต้นการเป็นมรดกโลก (Tentative List) แล้ว อาจเรียกได้ว่าเป็น “ว่าที่มรดกโลก” แล้ว ต่อจากนี้คณะกรรมการของจังหวัดต้องจัดทำรายละเอียดเอกสารข้อมูลที่เรียกว่า “นอมิเนชัน โดซิเย” (Nomination Dossier) เพื่อเสนอยูเนสโก โดยให้จัดทำเป็นภาษาไทยก่อน จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาแปลเป็นภาษาอังกฤษ มี 8 หัวข้อหลักคือ

1. คุณลักษณะของแหล่งที่ขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
2. การอธิบายลักษณะของแหล่งที่ขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก
3. เหตุผลในการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

4. สถานภาพในการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก
5. การคุ้มครองป้องกันและการบริหารจัดการ
6. การเฝ้าระวังป้องกัน
7. หลักฐานอ้างอิง
8. รายละเอียดของผู้จัดทำเอกสาร

นอกจากนี้ได้เสนอให้ทางจังหวัดทำหนังสือขอสนับสนุนจากกองทุนมรดกโลกที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เพื่อแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของจังหวัด โดยอาจได้รับการสนับสนุนเป็นรูปเงินหรือผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำด้านต่างๆ ในวงเงินประมาณ 5,000 เหรียญสหรัฐ ส่วนการลงตรวจพื้นที่ของอิคอมอส (ICOMOS) หรือองค์กรเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นที่ปรึกษาในการประเมินคุณค่าความสำคัญของแหล่งมรดกโลก จะมาแบบลับๆ เพื่อให้มีสมาธิในการทำงาน

พระบรมธาตุวันนี้

นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งรับตำแหน่งสืบต่อจาก นายธีระ มินทราศักดิ์ ในฐานะประธานกรรมการนำเสนอวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารขึ้นบัญชีมรดกโลกของจังหวัดนครศรีธรรมราชกล่าวว่า ทางจังหวัดรอคอยและตื่นตัวในเรื่องนี้มาก บางครั้งจังหวัดก้าวไปล่วงหน้าแล้ว แต่วันนี้คณะทำงานลงมาในพื้นที่เพื่อพูดคุยข้อสรุปที่ชัดเจน การเดินไปข้างหน้าไม่รู้ว่าถูกต้องหรือไม่ อาจจะต้องชะลอไว้ก่อน อย่างไรก็ตามขณะนี้จังหวัดมอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเป็นผู้จัดทำเอกสารประกอบการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยรวบรวมข้อมูลจากคณะทำงานฝ่ายต่างๆ ที่จังหวัดจัดตั้งขึ้นมา ประกอบด้วย อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จากจังหวัด รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากกรมศิลปากรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้งานที่ออกมามีความสมบูรณ์ตรงตามหลักเกณฑ์ที่องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) กำหนด

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชคนปัจจุบัน (นายอภิรักษ์ ซึ่งธานุวงศ์) กล่าวในวันมอบนโยบายสำคัญแก่หัวหน้าส่วนราชการและกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อต้นเดือนตุลาคม 2556 ว่าสิ่งที่น่าภูมิใจมากที่สุด คือ การนำเสนอครั้งนี้เป็นการนำเสนอของภาคประชาชน มีใช้ของหน่วยงานราชการ จึงอยากให้งานออกมาสมบูรณ์ที่สุด อะไรที่เป็นของดั้งเดิมก็ขอให้อนุรักษ์ไว้ และ อะไรที่มองแล้วรกรุงรังก็อาจเอาออก สิ่งใดที่ปรุงแต่งขึ้นมาทำให้เกิดความแปลกใหม่ ก็จะไม่ทำ สิ่งเหล่านี้ ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ก็จะพยายามดูแลแก้ไขบางปัญหา เช่นเรื่องพ่อค้าแม่ค้า ที่อาจจะเป็นอุปสรรค แต่หากมีการทำความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน คงจะไม่มีปัญหาอะไรตามมา เพราะชาวนครศรีธรรมราชภูมิใจในความก้าวไกลถึงระดับมรดกโลกแล้ว

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2557). รายงานการสัมมนา

ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 8 : พระธาตุสุ่มรดกโลก.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทม์พริ้นต์.

สมาคมอิโคโมสไทย. (2550). การอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น

อย่างยั่งยืน ในแนวทางบูรณาการข้ามศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

อมรินทร์พริ้นต์แอนด์พับลิชชิง จำกัด.

Fine Arts Department. (2012). Tentative List of the Wat Phra

MahaThat Woramahawihan Nakhon Si Thammarat

Province for Inscription on the World Heritage List.

